

12 harde dager i ingenmannsland

MUNIN Sept. 1944

Det som her blir fortalt, hendte sommeren 1944 i det vidstrakte og uoversiktlige «ingenmannsland» i Nordkarelen. — Den hører til de fortellinger en aldri glemmer, men som stadig blir tatt opp igjen, og i dag — da innsatsen til disse menn i Nordkarelen ligger bak dem — minnes en den ofte når en eller annen begynner en fortelling med ordene: «kan du huske». —

En kunde gå hundrevis av mil uten å finne menneskelig bebyggelse. Fiendtlige og egne grupper streift gjennom den ville, uvegsumme skogen hvor farene lurte over alt, og hvor det skjuler seg så mange overraskelser. Når det kom til kamp her, ble den for det meste ført fra usynlige hold ved å utnytte de tallrike naturlige mulighetene for kamuflasje. Det blusset også ofte opp forbitrede nærkamper, hvor den gruppen som først ble klar over hvor motstanderen stod, og som reagerte hurtigst, hadde den avgjørende fordel. Avgjørelsen over liv og død falt mange ganger i løpet av få sekunder, særlig fordi teranget, som bare tillot en å se noen få meter omkring seg, begunstiget, ja innbød til omringning og til plutselige overfall. —

Dette er den saklige og nøkterne bakgrunnen for denne fortellingen, som vi har fått høre av en som selv var med. Etterpå forekom alt sammen så enkelt, mente han, og meget så romantisk og eventyrlig som i en indianerbok. Hvis en utbroderte det riktig, kunde det til og med bli en hel roman av det. Og så fortalte han på den knappe, rammende, likeframme måten som er alle gamle soldater egen:

I timevis hadde vi hverget angrepet under uavbrutt fiendtlig artillerild som stadig øket. Sovjetrusserne var oss langt overlegne i antall. De skjøt fra alle kanter, men kom bare en sjelden gang til syne. Til slutt forstod vi at vi var omringet. Under et av de motangrep som vi foretok for å tilvinge oss et utbrudd, kom jeg og seks andre norske frivillige bort fra de andre. Vi hadde heller ikke meget ammunisjon igjen, og den ville skytingen rundt omkring hørte ikke opp. Der hvor vi visste at kameratene våre holdt til, kom skytingen plutselig bare fra den ene siden. No er de ferdige, tenkte vi. De har ikke mer ammunisjon igjen. Da led det plutselig hurrarop over til oss. Hadde de allikevel enno samlet sine siste krefter og var gått over til motangrep. —

Først meget seinere fikk vi vite at de hadde skutt til siste patron og tilføyet fienden store tap, og så hadde de med hurrarop stormet inn i fiendens linjer uten ammunisjon og dermed brakt forvirring i motstanderens rekker. De rev til seg våpen og ammunisjon fra falne bolsjevikere, slo seg videre gjennom og stormet ned mot sjøen hvor de gjorde det av med noen vaktposter. Så sprang de — etter å ha revet av seg klærne — nakne ut i sjøen for å svømme de åtte hundre meterne over til den siden som vi holdt besatt. Det ble skutt kraftig på dem hele tiden mens de svømte. En syttenårig gutt, som ikke kunde svømme i det hele tatt, rodde seg over med en tømmerstokk som han klamret seg til. Blant dem som nådde den andre bredden var det menn som allerede oppe på høyden var blitt hardt såret.

Men tilbake til oss selv: Vi så ingen utveg til å nå sjøen, for vi lå for langt unna og hadde dessuten en hardt såret kamerat med oss. Vi kunde bli oppdaget hvert øyeblikk. Vi skulde nok ha solgt vårt liv dyrt, men vi vilde likevel ha ligget under for den store overmakten. Ingen av oss tenkte et øyeblikk på å overgi seg. Derfor

gjaldt det å komme bort fra den umiddelbare faren. Vi måtte gjemme oss et eller annet sted og vente.

Vi snek oss langsomt gjennom de fiendtlige vaktpostene, skritt for skritt, idet vi unngikk en hver lyd. I nærheten av en sjø fant vi et godt skjulested under en høy gran hvis greiner hang helt ned til jorden. Her lå vi i fire dager. Sult følte vi nesten ikke og tørst bare lite trass i den trykkende heten. Når vi tørstet kroppen av oss ned til sjøen og hentet vann i en stålhelv. Verre var det med myggen som plaget oss uanstelig. Men det verste var tanken på hvordan det skulde gå vår hardt sårete kamerat. Han visste at det gikk mot slutten med ham og bad oss om å la ham ligge og gå videre og ikke bringe oss alle i fare for hans skyld. Selvfølgelig ble vi og gjorde det vi kunde for ham. Han bar smertene uten å klage, og hans tapperhet fylte oss alle med den største beundring. — Så så det ut for oss som om han igjen var blitt bevisstløs, men han var sovnet inn for alltid.

En annen av kameratene var hardt såret i ryggen. Han hadde også sikkert store smerter, men han viste det ikke. Han avviste alle hensyn og brøt opp sammen med oss.

Vi hadde ikke noe kart, bare et marsjkompass. Men jeg kjente den nærmeste omegn fra oppklaringsstokker. Jeg visste at vegen til friheten bare førte gjennom de fiendtlige linjene. Vi måtte altså våge det. —

Vi vekslet med å gå i spissen. Vi måtte unngå en hver lyd. Underskogen var knusktørt. Myggene overfalt oss hvert klusset skritt, hver bevegelse, hvert slag etter de plagsomme insektene kunde forråde oss.

Når vi ikke var i nærheten av noen av de små sjøene, tygget vi på vannholdige plantestilker mot tørsten. Mot sulten, som vi stadig følte sterkere, kokte vi en plantesuppe av dens fløyelsbløte blad. Vi hadde snart ikke mer å røyke på, og dessuten måtte vi alltid utvise den største forsiktighet når vi kokte og røykte, da det kunde forråde oss. —

Vi fant alltid noenlunde sikre skjulesteder når vi skulde sove og holdt avvekslende vakt. Vi kunde ikke utnytte mørket, for på denne årstiden er det jo lyst dag og natt her. Så var det slutt på fyrstikkene, men jeg hadde heldigvis en lupe. Soler skinte riktignok sterkere enn vi syntes om, men den reddet oss likevel fra det som var verre. Når det trengtes, laget jeg ild ved å tenne på de tørre kvistene med lupen. —

En skildring av norske frivilliges eventyrlige opplevelser i Nordkarelen

Av ff-Krigskorrespondent Friedrich Gerlach.

Illustrert av Finn Wigforss.

I åtte dager snek vi oss framover på denne måten, dag etter dag, mer enn hundre kilometer. Flere ganger måtte vi vike unna for fienden eller bli mange timer i vårt skjulested, alltid forberedt på at vi kunde bli oppdaget. Men ingen tapte motet. Vi hadde alle en ubendig vilje til å leve. Da vi trodde at vi var utenfor overhengende fare, våget vi å skyte fisk som holdt til i det grunne vannet ved bredden av en sjø. Vi kokte den. Det ble ikke meget til hver, men det ble likevel vårt livs herligste måltid. I over en uke hadde vi bare levd på bladsuppe og bær som hadde holdt seg under sneen fra året før. —

Så en dag oppdaget vi noen forfalte bunke i et støttepunkt. Det var ingenting som helt klart tydet på når de var blitt forlatt og hvem som hadde bodd der. Det lå enno noen sammenskrumpede poteter og noe steinhardt brød der. Graten som vi kokte av dette, var det rene herremåltid. Vi hvilte oss ut her i disse bunkene, det var en vidunderlig følelse å ha tak over hodet igjen, og nettene var kjølige. Ingen vilde innrømme det: det var virkelig snart slutt med kreftene våre.

Etter at vi hadde samlet litt krefter, dro eller rettere sagt vaklet vi videre. Vår sårede kamerat var på alle måter et eksempel for oss. Han reddet oss no også ut av en meget vanakelig situasjon da vi helt plutselig ble overfalt av en forferdelig skyting. Vi kastet oss straks i dekning og trodde at vi var støtt på sovjetrusserne. Men da forstod den sårede av tilropene, som man vekket på den andre siden, at vi lå overfor finske soldater. Iflåt å hys seg om liden for han oppvirket med lommeterkledet og ropte: «Ikke skyt, vi er nordmenn.»

Vi så lite tillitvekkende ut da vi vaklet henimot den finske feltvaktposten. Uniformene var fillete og sølete. Selv var vi blitt hulkinnet og forsynet med et strittende skjegg.

Stort mer er det ikke å fortelle. Vi hvilte oss ut, avdelingen ble straks underrettet, vi vandte tilbake til våre egne, og den tapreste av oss kom endelig på lasarettet. I kompaniet vårt hadde de selvfølgelig for lengst holdt oss for savnet eller døde, for vi hadde vært borte mer enn tolv dager. Vi hadde bare klart det fordi kameratskapet hadde stått sin prøve og fordi vi var sveiset sammen til et beslutsomt og sammenbitt felleskap.

4 av de som var med
4 von die abenteuerliche Geschichte erlebten



Torgersen, Paven

Mogensen, Bergan

Callman, Otto

Nordhelle
Nordbyhøy
Hanne